

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 3/4 an
6 coroane.

Unitatea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Situația politică

În fața evenimentelor externe, cari în toată ziua pot să ne surprindă cu ceva neașteptat, se pare că și în politica internă s'au mai domolit puțin spiritele. Partidul muncii e în expectativă. Pe deoparte așteaptă, că opoziția să propună ceva conțret, o bază de împăcare, fără jignirea șefilor partidului și aprobând cele-ce s'au făcut până aci, pe de alta pregătindu-se pentru a vota cele ce se cer din nou și pe cari le reclamă imperativ războiul balcanic.

Din Viena vin știri, cari înseamnă sarcini noauă pentru populația țării. Ministrul de războiu, cu toate că numai acum s'a ridicat contingentul de recruți aproape la dublu, cere din nou 50 mii de recruți și deodată cu ei și echipamentul necesar, bani, bani și iară bani. Se svonește, că încurând vor fi convocate delegațiile, ca să voteze sumele necesare. E deci mare lipsă de un partid, care se voteze tot fără contradicere și astfel partidul muncii în primul rând șefii aceiua Tisza și Lukács sunt absolut indispensabili. Foile au colportat mai dăunăzi știrea, că Lukács își va părăsi fotoliul și în locul lui va fi numit actualul ministru de războiu Hazai Samu, dar aceasta știre s'a dovedit de neîntemeiată, mai ales, că nu e nici un motiv, care să provoace tocmai acum o criză de guvern în Ungaria, când arde tot în jurul nost. Iar motivele invocate de opoziție, că Lukács e abandonat de Viena în urma procesului Desy, sunt așa de străvezii, știind, că nu numai Lukács va fi fost acel ministru-prezident în Ungaria, care se facă alegerile cu banii — țării. Opoziția dimpotrivă nu-și află locul.

Divizată, fără program, certată și în mare parte decepționată, așteaptă cu mare jind batăr retragerea lui Tisza și Lukács, ca să poată din nou pertracta și să-și ocupe în constelația politică specială a țării, locul, ce-i este rezervat. Nici când n'a fost atât de evidentă situația unei opoziții fără program, care trăește din mila guvernului, ca acum. Doar între Iusthiști, dacă mai sunt oameni, cari se fic conduși de un ideal, dela care așteaptă o radicală schimbare în spre bine a situației, încolo politică de interese și de guvernament. De legea votului universal votată de cameră, de abia mai, este vorbă în adunările partidelor opoziționale. Par'că se bucură Kossuth-Apponyi-Andrássy, că ei atunci au putut absentă, ca astfel odiul să nu fie al lor. Și ce e mai caracteristic, că legea electorală o desaproabă opoziția nu din alte motive, ci fiindcă e favorabilă nouă românilor (?)

Chestia împăcări maghiaro-române, pornită sub forța împrejurărilor — stagnează din nou acum poate pentru totdeauna. Tisza așa se vede, că manevrează cu chestia aceasta la anumite răstimpuri. E caracteristic, că dela începutul campaniei electorale și până acum la izbucnirea războiului balcanic, a tăcut tăcerea peștelui. Acum a reluat din nou firul pertractărilor, ca în curând să-l lasă iar în știrea Domnului. Foile au comentat faptul acesta în legătură cu evenimentele din Balcani, mai ales, că monarhia e azi mai avizată, ca ori când, la spriginul României. Se svonea în privința aceasta și de un semn venit din Berlin, care însă nu s'a adaverit. Și nu se va adevăra aceasta nici în apropiatul viitor, deoarece să știe că nici germanii nu tractează altfel cu polonii din Posen.

Un membru marcant care e foarte

bine informat asupra tuturor chestiilor aduse în discuție de Tisza și comitetul național, a zis că acum s'au putut convinge și cei mai optimiști membri ai comitetului, că o împăcare maghiaro-română e pe veci vecilor o imposibilitate. Maghiarii nici se audă nu voesc de pretenșiunile noastre esențiale, prin cari voim să ne asigurăm limba, legea și naționalitatea aici în țară. S'au curmat discuțiile fără nici un rezultat și fără nici o perspectivă pentru viitor.

Astfel se petrec în afară în cea mai apropiată vecinătate a noastră, evenimente istorice, evenimente, cari ar fi influențat și situații sănătoase politice, fără ca la noi să fie provocat și cea mai mică schimbare.

Clericii dela Ungvár revocați.

Dupăcum suntem informați, episcopii nostri și-au rechemat clericii din seminariul ruten din Ungvár. Cu aceasta s'au terminat și scandalele puse la cale ale clericilor ruteni împotriva clericilor nostri. Noi numai bucura ne putem de aceasta soluție norocoasă a unei chestii pe urma căreia se agitase opinia publică românească atât de mult. Să dăm mulțumită lui Dumnezeu, că au scăpat clericii noștri din seminarul lor și sperăm, că români nici când să nu-și mai puie piciorul acolo.

„Goana mitropoliei dela Blaj.”

În numărul său dela 30 Martie a. c. ziarul „Pesti Hirlap”, organul celui mai încăpăținat șovinism evreo-maghiar, care de o vreme încoace se ocupă statornic de chestiile românești, publică două coloane de celea mai păcătoase exhibiții la adresa Mitropoliei noastre dela Blaj. Un anumit domn, care semnează Téglás Ödön, scoate la lumină munca de subminare a mitropoliei blăjene într'un tenebros articol, intitulat „Goana mitropoliei dela Blaj”, cu subtitlul „Vânătoarea împotriva alor doi inspectori”.

Desigur măruntele șire ale gazetei „Pesti Hirlap”, în cari debitează injurii și minciuni la adresa noastră, nu merită nici o atenție. Ele sunt bune să umplă de praf ochii hiperpatrioților și să mărească prestigiul micilor scribi de ocazie.

Dar e semnificativ chipul cum înțeleg gazetele ungurești să și informeze publicul și să servească opinia publică a lor, însălbătăcindu-o cu minciuni și cu imposibilități patente. Despre români poți scrie orice, tupeu să ai; „Pesti Hirlap“ și „Budapesti Hirlap“, tovarășul său de româno-fobie, au coloane berechet, cetitorii sunt setoși de senzații și se face treabă bună. Calumnia e liberă pe cum se vede, iar povestirea cu atât mai vârtos.

Astfel articolașul din vorbă nu este decât o codiță pendentă de articolul vestitului *Barna Endre* din numărul 66 al ziarului „Budapesti Hirlap“, în legătura cu broșura d-lui dr. A. Micu, despre „Starea învățământului în comitatul Hunedoarei“. Atâta doar că dl Tég-lás a pornește mai pe romanticism, lăcrimând la început de mila bietelor porodite nobile, cari stau astăzi triști la mesele cancelariilor comitatense, ca funcționari rău plătiți (ah, iată buba cea veninoasă!), apoi trece în avântate salturi la arătarea „obiectivă“ a stărilor învățământului din comitatul Hunedoarei. Și buciună marea primejdie în termeni îngrozitori: Cică a ieșit din „tipografia mitropoliei blăjene (!)“ o broșură cumpănită la vedere, pe care o împărtășesc onorațiilor din Deva „mâni nu tocmai curate“ și care are de gând să șteargă de pe fața pământului, pe doi dintre cei mai nevinovați inspectori din țară, pe dd Dénes și Benkő.

Grozav își mai trage pe sfoară d. Tég-lás Ödön cetitorii. Dânsul n'a văzut poate în viața sa broșură românească, necum s'o vadă pe cea a D-lui Dr. A. Micu, tipărită la *Arad*, sub titlul pomenit mai sus.

O manoperă tendențioasă aceasta și stupid ticluită. Una din multele, cari se întâlnesc zilnic în gazetele șovine din capitală și provincie.

Adevărul e, că D. Dr. A. Micu, un bărbat cu durere de școală și de cultură, după un studiu constientios, a arătat ravagiile pe cari le suferă educația în comitatul Hunedoarei, din pricina sentimentelor „patriotice“ din cari sunt conduse organele statului. Cu studiul său ne-am ocupat și noi la vremea sa. Era o carte scrisă de-un cunosător al stărilor, care vorbea cu cifre și cu date. Tot acela autor dă un luminos și convingător răspuns dlui Barna Endre, la articolul său din „Budapesti Hirlap“ în „Românul“ dela 14/27 Martie. Dovadă, că D. Dr. Micu n'a scris din vânt și că adevărurile constatate de dsa nu se pot perverti prin vociferări patriotice.

Însă, firește, gazetele ungurești trebuia să se lege de Consistoarele românești, mai ales de cel dela Blaj, căci altfel nu era cazul destul de greu și dd. Dénes și Benkő nu erau destul de bine scoși la iveală, nu puteau fi „eroi“.

În această țară educația și cultivarea masselor nici odată nu se va emancipa de înguștimea șovinismului. Iar roadele acestei situații sunt că zeci de sate românești rămân lipsite de școală și de binefăcerile culturii, ca în comitatul Hunedoarei.

P. Ardelean.

Chestii de actualitate. Într'un sinod tractual a unei dieceze rom. cat. din nordul Ungariei s'a tratat o chestiune, care va agita nu peste mult și sinoadele noastre protopopești. E vorba de pensiunea preoților, care în urma cvincvenalelor și mai ales a condițiilor de trai tot mai insuportabile pretinde o radicală urcare. În sinodul amintit s'a primit adecă propunerea, că după ce azi și învățătorii sunt îndreptățiți la o pensie de 3000 cor., preoții o pot pretinde aceasta cu atât mai mult.

„Este un factor, zice propunătorul, căruia noi nu ne-am adresat în nizuințele noastre spre a ne ameliora soarta — poporul credincios. Toată viața noastră e o continuă jertfă pentru credincioșii noștri, e echitabil deci ca să ne adresăm acuma lui și să-i cerem, ca pentru zile de neputință să ne dea ajutorul său. Biserica susținătoare de școală plătește fondului regnicolar învățătoresc de pensii de fiecare învățător 24 cor.; până în 1910 s'a întrebuintat și taxa de înscriere de 30 fil. tot spre scopul acesta. Comuna politică plătește anumite procente la fondul de pensii a notarului său. Oare n'a sosit timpul, ca și noi să ne adresăm bisericilor, a căror slujitori suntem, ori prin ele credincioșilor, ca ei să contribuie și la fondul de pensii preoțesc?“

S'a primit apoi, propunerea ca bisericile să contribuie la fondul de pensii al preoților cu atât, cât plătește și preotul.

Corespondințe.

De sub poalele Codrului.

— Despărțământul Băsăști al Asociațiunei. —

Martie 1913.

E incontestabil un lucru de tot cuminte și de folos, că despărțămintele, cu deosebire cari au fost mai mari, se mai desfac respective se alcătuiesc din ele mai multe, cum s'a făcut cu despărțământul Sătmar—Ugocea și altele; acuma cu cela al Șimleu—Chiorului, care și el s'a desfăcut în mai multe despărțăminte, alcătuitor din câte un cerc administrativ, deoarece în chipul acesta despărțămintele fiind mai concentrate, toate convenirile și adunările acestora au darul de a aduna mai ușor la un loc inteligența

FOIȚA.

O VISIUNE.

Ziua întregă bubuiră tunurile, cutremurând pământul. În ploaia cețoasă care cădea necurmat, zeci de mii de puști ropăiau în tacturi dese, frânte repede. Pocnetele lor păreau isbituri de securi uriașe în enorme trupini uscate, tari ca osul: erau sunete seci cari se descărcau în intervale regulate. Fumul se împinzise, gros și greu, închegat parcă cu mirosul de sânge, și plutea nemîșcat de-asupra câmpului de bătae. Din când în când se deschideau în depărtări guri enorme de foc, cari scuipeau în văzduh flăcări spintecate; în jurul lor se făceau, pe câteva clipe, mari spărturi de lumină. Apoi se întuneca din nou; columnele de fum țisneau vertiginos în văzduh, se împrăștiau, se distrăbeau, îngroșau norul negru ce plutea de-asupra câmpului de bătae. Șuerul gloanțelor se auzia tot mai aproape, cea două armii dușmane ajunseră în bătaia puștii. Întâi se auzia câte un fluerat scurt; apoi, de-odată, și ici și colo, începură să șuere — fulgerător — șerpi nevăzuți, și numai decât întreg văzduhul — între cele două armii — se umplu c'o țesetură vie de oțel cântător. Înflorătorul, mărețul, nebunul cântec al

morții începuse, el ajunse îndată atot stăpânitor. Vocea omenească amuțise, toate comăndele muriră, nu mai erau soldați de rând și căpitani, ci toți oamenii aceștia, înnegriți de fum și de osteneți, desfigurați de spaimă ori de eroism, ascultau acum: cântecul morții, pe care nu-l auziau numai în jurul lor, în fața lor, în ei înșiși, ci pe care îl și simțeau, îl miroseau și îl gustau. Cinea deslănțuise muzica asta nebună și părea că oamenii nu-s altceva acum decât unele oarbe în fața puterii acesteia neîndurate.

Zeci, sute, mii, răreau rândurile de amândouă părțile. Ei, căzând, izbeau pământul, îl mușcau, se svârcoleau, făcând ceea din urmă sfortări să se ridice. Cei rămași treceau înainte, călcând peste trupuri calde. Copitele cailor se infundau în piepturi, și eșiau aburi de sângele viu încă. De-oparte și de alta câmpia se tot lărgea, acoperită cu morți, cu schilozi; mii de glăsuri își trimiteau răsufii lor ferbinte bătrânului pământ, blăstămându-l. El tăcea și sugea sângele eroilor, le răcea, le îngheța, le înlemnea trupurile ca să le curme mai îngrabă chinurile. Spre mijlocul câmpiei cei doi dușmani se tot apropiau. Un brâu lat, miscător tăia câmpul de bătae. Zdrențe se târau, și de-o parte și de alta, spre matca asta uriașe, de departe păreau pâlcuri de neguri.

Lupta ținu, înfricoșată, până târziu după prânz. De-odată în rândurile armatei

creștine se ivi o oprire fulgerătoare. Dar în aceeași clipă, ca un singur om, zeci de mii, se aruncară la atacul cu baioneta. Încet-încet cântecul gloanțelor se rări, limbi de argint jucău în mii de fețe, credincioșii lui Alah se clătinară, — armia lor întregă se îndoi ca o uriașe spinare de șarpe, și, în clipa următoare cu spaima n suflet, închinându-se mereu, și mereu pomenind numele prorocului, aici, la Lüleh-Burgas, ca aproape pretotindenea o luară la fugă. Din spre armata creștină venia un vuet surd care-i înspăimânta tot așa de mult ca și gloanțele ce-i băteau în spate. Părea că-i alunga cinea și din văzduh, nu numai dușmanii de pe pământ.

Seara târziu, în punctul cel mai din spre răsărit dela Lüleh-Burgas se bătea încă, în fruntea unei mâni de viteji, un căpitan rămas din bătrâni, Mahmud-Ali. Lunga lui barbă albă era stropită cu sânge, pe fața lui palidă sângele se închegase în gomoloațe negre de-a-supra rănilor. Ghiaurii erau cu mult mai puțini, o ceată reslătită de matca armatei, și vechiul căpitan își mușca buzele învinețite de mânie, că nu i-a putut zdrobi pâu' acum. Mahmud-Ali fusese pe vremuri în slujba unei geamii, se pregătise câțiva ani pentru a ajunge hoge, dar în curând pricepu, chiar din verseturile Coranului, că el va trebui să apere pe credincioșii lui Alah cu spada. Era introdus în tainele credinții, și cu citații din cartea sfântă a lui

și poporul nostru setos de cultură și înaintare făcându-li-se posibil la toți deopotrivă a se îndulci de roadele binefăcătoare ale culturii naționale.

Unui astfel de despărțământ s'a dat ființă în 2 Martie n. în frumoasa comună Oarța de jos de sub Codrul Selagiului. Despre aceasta adunare de înființare, văzând că nu v'a mai raportează nimeni, află cu cale a v'a raporta.

Harnicul preot și protopop onorar părintele Vasile Pop din Oarța de jos, ca delegatul comitetului central al Asociațiunii a concheamat pe ziua de 2 Martie n. la adunare de constituire pe fruntașii români preoți, avocați, învățători etc., cari poartă la inimă dorul de cultură națională a bietului nostru popor român din cercul pretorial al Ceului Silvaniei.

Au fost de față: părintele protopop Vasile Pop, Oarța de jos, preoții Ion Vașvari, un venerabil bătrân de 80 ani din Bârsăul de sus, I. Ilieș din Stremț, Dem. Gionca, Bârsăul de jos, Traian Nemeș, Asuagiul de jos, Ion Coste Uleac, A. Băliban Băsăști, avocații dr. M. Pop, dr. A. Pap și dr. I. Eber din Ceu, învățătorii: P. Rob și N. Osian Oarța de jos, G. Hossu Săliște și A. Sas, Orțăța, apoi vre-o 80 de plugari din comunele Oarța de jos, Băsești, Orțăța, Asuagiul de jos, Oarța de sus etc. iar din partea administrației protopretorele Nikolajevits L.

Constatându-se numărul membrilor prezenți s'a purces la alegerea comitetului cerual, fiind aclamat de director al noului despărțământ „Băsăști“ protopopul Vasile Pop, iar de membrii în comitet pe lângă membrii naturali ai comitetului, cari sunt, vechiul membru fondator dl George Pop de Băsești, apoi membrii vechi pe viață dr. A. Pop, adv. apoi preoții P. Pop și T. Trif să mai

aleg preoți I. Ilieș și A. Bălibanu, apoi adv. dr. M. Pop și M. Bobățiel.

Din taxele încasate dela membrii s'au adunat aproape 200 cor.

În acest chip s'a dat ființă despărțământului Băsăști al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român firește cu însuflețire, dor de lucrare și bune nădejdi pentru un viitor mai bun al poporului român de sub Codrul Selagiului, supus în mare parte neștiinței și prin urmare beției, concubinatuului și economiei nu prea mult raționale.

Sperăm că toți cei chemați din acest nou despărțământ, cum foarte la loc a zis părintele protopop V. Pop, se vor sili a răspândi cât mai mult cu tura poporului român.

Sus să avem inimile!

Să falfăie cu mândrie deci mândrul steag al culturii naționale.

Raportorul.

Prinos marelui gânditor și poet Gregoriu Alexandrescu.

Prinosul despre care voiesc să relatez a fost un prinos literar, vrednic de acela în cinstea căruia s'a adus.

Până mai decurând eram dedați ca despre viața românească socială și literară din acest centru al Bihorului să cetim vești nu chiar măgulitoare. Vremea s'a schimbat și cu ea dimpreună s'a schimbat vădit și oamenii.

Ajuns întâmplător în Beiuș, am avut norocire să asist la una dintre conferințele publice ale despărțământului Beiuș, care mai nimerit s'ar putea numi o aleasă săzătoare literară cu un program foarte nimerit ales executat peste așteptare, încât nu me

știse a mărturisi, că dacă alte centre românești au ținut să comemoreze după vrednicie aducerea aminte a celui dintâiu adâncit gânditor și poet român G. Alexandrescu, aceea a făcut-o cu aleasă pricepere și o vrednică mândrie românească inteligința beiușană.

Șezătoarea desfășurată merită cu tot dreptul să ajungă la cunoștința marelui public românesc. N'aș vrea ca să fie trecută în fața divanului românesc ca o reclamă nepotrivită ăstor fel de sărbători alese, ci vreau și aș mărturisi, că ținta ar fi ajunsă, dacă ceace au făcut beiușeni ar servi și altora de un indemn vrednic de imitat.

Programa a fost aleasă și ales publicul participant.

Partea leului revine domnului Busița care cu o rară însuflețire și-o aleasa destoinicie, în conlucrare cu ceilalți soți, necruțându-și nici o osteneală și jertfă ideală, a știut și i-a succes a-i da conferinței nimbul sărbătoresc.

Punctele artistice-muzicale au fost executate cu o desăvârșită artă, dovedind, că stăpânesc Dnii concertatori: Busița, Hubic, Tira și maestrul Mene, pe deplin arta muzicală, având și un ales gust estetic.

Dșoara drăgălașă V. Ștefănică în executarea câtorva bucăți clasice executate cu deplin succes la pian, ne-a dat încredințarea, că este una dintre rarele pianiste, ce le avem noi românii. Iar când cu o aleasă gingășie a făcut sătremure Preludiul și Hora lui Brediceanu, ca și mișcătorul cântecul cioabanului, clocotea marea sală de gimnastică a liceului român, de însuflețirea publicului, învrednicind cântăreața cu un bine meritat potop de aplauze.

Mult haz a stârnit Dl Barcianu cu declamările Dsale rostite cu un perfect accent românesc și destulă pricepere. Iar Dșoara

Mohamed, însuflețea la luptă pe mica lui trupă.

Ostașii-l ascultau, se însuflețeau și voiau mai bine să moară decât să se întorcă bătuti de pe câmpul de luptă.

— De-i batem pe câinii ăștia, cinstea semilunei e mântuită, flăcări strigă bătrânul învârtindu-și ochii fioroși sub sprâncenele însângerate.

— Alah e atot stăpânitor, voinici, și rajul lui e deschis larg pentru cei vitegi. Și Mahmud-Ali, și vitegii cari se țineau în urmă lui aveau convingerea adâncă că în ei se concăntrează acum întreg sufletul osman și întreagă soarta bătăliei. Erau cea din urmă fală a puternicilor sultani de odinioară.

Noaptea căzu, fioroasă și rece, când celea două mici cete se încheștară pe moarte pe viață. Răgneteale răniților clocoteau în văzduh. Lupta ajunsese pept la pept.

De-odată mica ceată a musulmanilor se cutremură, scăpă arma din mână, se clătină și o luă la fugă. Numai bătrânul Mahmud-Ali își purta încă fulgerătoare spada plină de sânge.

— Ah! ticăloșilor, voi fugiți! O mână de ghiauri. Dar glasul îi amuți și lui. El auzi zeci de mii de glasuri vind în înălțimi, înapoia cetei creștinilor, în jurul lui. Nimic deslușit nu se putea înțelege, dar nu era sgomotul luptătorilor creștini. Era un sasor

rece, care îngheta sângele. Părea că oști nenumărate se apropie.

Mahmud-Ali auzi vâjeitul acesta ciudat, înlemni, dar în clipa următoare fugea mâncând pământul. Își ajunse pe oamenii săi cari se opriră pe-o colină. Ei ascultau ș-acum în depărtări. Asculta și bătrânul căpitan: vuetul acela mare, nedeslușit se auzia și acum.

— Iertare căpitane, o oaste întreagă se ascundea în urma acelor câni neputincioși încep în silă un fruntaș apropiindu-se de bătrân.

Mahmud nu răspunse. Asculta vuetul depărtărilor. Apoi capul îi căzu în piept.

— Așa dar voi ați auzit că se apropie o oaste mare.

El suspina, își strânse șirurile și porni, în marș forțat, în direcția în care se refugiase armata semilunei.

Înaintau tăcuți prin noapte, se împedecau de cadavre, picioarele li se încheștau în sângele încheștat, mâinile răniților li se acătau de vestminte. Târziu ajunseră în lagărul improvizat al armatei turcești. Soldații lui Mahmud căzură frânți între ceilalți soți de armă cari stăteau ghemuți, fiecare purtând în mărunții o vatră de jăratec aprinsă de foame.

Bătrânul Ali se târi, până în cortul generalilor, șezu frânt pe laviță și asculta vorbele căpeteniilor armatei. El vorbeau rar și abătuți.

— A fost greșită comanda.

— Aripa stângă a înaintat prea încet.

— Aripa dreaptă a deschis focul prea târziu.

— Cavaleria nu ne-a dat nici un ajutor. A ghiaurilor a făcut adevărate minuni.

— Nu, am fi biruit dacă nu s'ar fi ajuns la acel ticălos atac cu baioneta.

— Se poate. Dar se mai poate și aceea că Alah ne-a părăsit.

Din unghetul lui se ridică atunci Mahmud-Ali, bătrânul.

— Suntem bătuti pentru că ghiaurii sunt mai mulți decât noi.

O liniște adâncă stăpâni cățya timp după cuvintele lui Mahmud. O spaimă neînțeleasă se așeză în privirile și pe fețele tuturor. Comandantul general se apropie de bătrânul acoperit de răni.

— Cum, Mahmud-Ali, și dumneata, crezi asta? Toți ostașii cari au luat parte în luptele cu baioneta probagă credința asta nebună.

— Cred că nu-și dă, la noi, nime șilinta să aște numărul dușmanilor înainte de începerea luptei, și astfel, ne trezim în fața unui inamic cu mult mai numărös, chiar în clipa când nușca nu mai poate fi folosită. Văsigur că ghiauri sunt insutit mai mulți decât noi.

(Va urma.)

Bibiana Nyeș în „Dușmancele“ lui Coșbuc, a reușit să interpreteze așa de firește și cu o rară eleganță năcazul dușmancei, încât sunt necesitate să constat că dacă bucata aceasta a badei George este des interpretată, una dintre celea mai reușite interpretări i-a dat-o Dșoara Nyeș.

Băiețelul Ovid Ciordaș, la vrâsta-i tinăra, cu o seriozitate matură a declamat fabula sărbătoritului: Boul și broasca. —

Punctul 2 l'a format conferința Dlui Constantin Pavel, cunoscut din numeroase alte conferințe temeinice și îmbrăcate într'un limbaj românesc.

În speranță că Dl Pavel își va publica conferința Dsale instructivă, imbiind astfel prilejul, ca publicul mare să-și câștige o frumoasă icoană din trecutul literaturii noastre, mă voiu mărgini numai la câteva notițe.

Conferința a fost foarte bine desfășurată, dând o icoană limpede despre G. Alexandrescu, păcat că a fost prea lungă pentru publicul nostru nerăbdător.

Pe scurt s'ar putea rezuma în următoarele: Introducerea ne pune în curent cu sterful teren literar înainte de Alexandrescu. Trece apoi la școala latinească, care a trezit curentul național, bisericesc și românesc în literatură și istorie. Pe scurt atinge curentul francez.

Dupăce pregătește publicul pentru o mai limpede înțelegere, cu bogate date biografice prinde în alese și mișcătoare figuri momentele mai decizatoare, durerile și sbuciumările poetului, relevând mai ales împrejurarea, că Alexandrescu a plâns, dar nu desperat, pentru că era caldă în el credința și nădejdea strămoșilor în Dumnezeu și legea creștinească.

Analizează; presărând alese frânturi; scrisul poetului. Aci țin să observ, că era poate cu mult mai potrivit să ne scoată în relief referințele sociale și bogatele învățături din fabulele poetului, cari s'au atins prea pe scurt.

De închiere țin să constat din parte-mi, că la întrebarea pusă de dl președinte Dr. Cozma: că a succes sau nu conferința? putem răspunde cu inimă liniștită că a succes peste așteptare, laudă deci beiușenilor și indemn altora!

Trecător.

Pagini științifice.

Energia mecanică a inimii omenești.

Cei vechi numiau inima omului: „primum movens, ultimum moriens“. Cu tot dreptul. Pusă în mișcare foarte de vreme, cam prin întâia jumătate din a doua lună a vieții umane întra materne, inima tot muncește și muncește mereu până la capetul zilelor unui om. Moartea începe atunci,

când încetează definitiv bătăile inimii. Experimentele fiziologice ne conving, că inima intactă scoasă dintr'un animal poate fi susținută în activitate cu mijloace artificiale timp mai lung, câte odată mai multe zile. Ba chiar la individ decapitat — mort — inima se mai poate contracta sub imboldul unor reacțiuni. Însă la tot cazul nici un mijloc artificial, nici o reacțiune fizico-chimică nu este în stare să reîntoarcă inimii activitatea ei spontană, de care singur depinde viața.

În unele cazuri această activitate spontană decrește și este redusă la „minimum“, de pildă în cazul de moarte aparentă, în unele cazuri de adormiri cu clorform, de apoplexie etc. Un medic expert îngrijind la vreme poate feri pe bolnav de pericolul iminent al morții. Dar oare atunci bolnavul a înviat din morți, cum admite D. Negru¹⁾. Faptul curios, că un asemenea bolnav, (mortul putativ, declarat cum să întâmplă câte odată de medic de mort definitiv) revenind în fire povestește exact ce a auzit și ce s'a petrecut în jurul său, pecând părea a fi fără de viață, desimte perfect ipoteza reînvierii sale. Drept ilustrațiune am putea aduce patru cazuri concrete și autentice, pecum și alte din literatură: dar aceasta nu intră în cadrul lucrării prezente. Pe cât este de greu să precizăm cu exactitate momentul morții, pe atât este mai lesne să stabilim explicațiunile cuprinzătoare cu privire la moarte, ca fapt natural dar la urma urmei, toți fiziologii sunt de acord, însă moartea se învederează prin încetarea activității inimii. Inima omului este minutarul vieții. Primul ei impuls semnalează viața iar cel de pe urmă moartea omului.

Să considerăm însă faptul, că inima omului bate el merită o reflecțiune deosebită și un studiu mai profund, iar concluziunile, ce le vom deduce, sunt foarte interesante și impunătoare pentru ori-și cine.

Anatomia descriptivă ne zice, că inima se contractează fiind și ia un mușchiu. Mai întâiu se strâng ambele auricule; sângele ajunge astfel în încăperile ventriculare, cari strângându-se la rândul lor împing sângele cu multă putere în spre arterele corpului omenesc. De acolo prin sistemul vaselor capilare și vine, se reîntoarce sângele — în parte oxigenat — iar la inimă. „Dar aceasta muncă a inimii e fără spor“, zice perfect de bine susnumitul d. Negru munca aceasta durează fără întrerupere și — în general — fără a fi înconștiențați de dansa, ziua și noaptea, ani întregi, până la capetul vieții. Oare am putea mișca un deget al nostru fără întrerupere timp de o oră?

Evident, inima contrăgându-se mereu, desvoaltă o muncă considerabilă; în trînsa trebuie așa dar să se găsească îngrămădită o putere mare de tot, sau cum zicem, o e-

¹⁾ Cfr. Dimitrie Negru. Cum ne naștem? Cum trăim? Cum murim? București 1910 pg. 268.

nergie mecanică amăsurată. Energia inimii se transformă la fiește-care contracțiune

1-a parte în căldură,

2-a parte în electricitate.

3-a parte în mișcarea, ce o primește un anumit volum de sânge,

4-a parte în accelerare sau înțeală, ce o primește o anumită cantitate de sânge cu greutate specifică proprie.

Reviste.

Bombardarea din nou a orașului Scutari. Demonstrațiunea navală a marilor puteri. De trei zile Muntenegrinii și Sârbii au început din nou să bombardeze orașul Scutari. Lupta decurge cu cea mai mare îndârjire. Tunurile Sârbilor din nou sunt îndreptate spre casele private și spre zidurile populației necombatante, și nu spre forturi. Turcii sunt siliți să se retragă în interiorul forturilor. După cum se vestește forturile externe ar și fi deja în mâna Muntenegrinilor. În tot momentul se așteaptă comanda pentru asaltul general, pe urma căruia se crede, că garnizoana turcească va fi silită, să se predea.

Regele Nichita, cum se vede, vrea să fie stăpân peste Scutari, ori cât ar protesta marile puteri, mai ales Austro-Ungaria.

Mare bucurie însă nu va putea avea regele Nichita, chiar și dacă ar ocupa orașul Scutari, căci prin renitența sa și-a atras supărarea chiar și a acelor puteri, cari până acuma îi erau binevoitoare.

Astfel se esplică faptul, că nu numai vasele de războiu ale triplei alianțe, ci și ale Franței și Angliei se apropie cu viteză deplină de Antivari, portul Muntenegrului, ca să-l blocazeze, iară în caz, că nici aceasta procedură nu-l va face pe regele Nichita să se retragă dela Scutari, atunci să debarcheze pe pământul Muntenegrului trupe de ostași. La acest demers al marilor puteri și-a dat învoirea chiar și Rusia.

La orice întâmplare îndărătnicia Muntenegrinilor ușor poate se încurce ițele împăciuirii grabnice.

Diferendul româno-bulgar. Corespondentul jurnalului „Budapesti Hirlap“ scrie din Petersburg cu datul de 2 April n., că conferința ambas-

Filip Haas și Fii
Fabrica: Sopron.

(20) 2—20

fabricanți de tapete și de stoffe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stoffe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane.

Aranjamente complete pentru hotelurile și scule.

dorilor în principiu este pentru cedarea Silistrei pe sama României. România ar căpăta Silistra cu un teritor de 3 klm., apoi la Marea neagră un teritor de 14,000 chlm., până la Caverna, în schimb însă ar trebui să rescumpere edificiile din Silistra și să recompenseze pe cei ce ar emigra din Silistra.

Din România însă vin știri tot mai neliniștitoare cu privire la aplanarea diferendului. Acestea știri, cari de loc nu sunt potrivite de-a privi chestiunea cu optimismul corespunzător de mai sus, au agitat toată suflarea din țară în așa măsură, încât pentru un moment se părea inevitabilă afirmarea pretensiunilor pe cale războinică.

Nu e mirare! Trăgănarea rezolvirii și tonul provocător al Bulgarilor a fost și este aproape umilitor pentru România.

Se crede totuși, că în urma urmelor Bulgarii se vor convinge înșiși, că fără neutralitatea binevoitoare a României, nu ar fi putut face nici un paș înainte și n'ar fi ajuns până acolo, ca să dicteze aproape din Constantinopol condițiile păcii, deci vor răsplăti cu complezanță prietenia, de care s'au bucurat. În cazul contrar ușor s'ar putea convinge, că n'are de-a face cu Turcia.

Turcia primește en bloc propunerile de pace ale puterilor mari. Se știe, că ambasadorii dela Londra au lucrat un proiect, care va avea să servească de pază la pertractările de pace. Acest proiect a fost comunicat atât Turciei, cât și aliaților din Balcan. Aliații au primit proiectul, iar Turcia, care la început a trăgănat răspunsul, prin nota înmanată, la 1 April n. marchizului Pallavicini, asemenea declară, că aderează la numitul proiect.

Textul notei este următorul:

Sultanul luând cunoștință de nota colectivă, pe care ambasadorii Austro-Ungariei, Angliei, Franței, Rusiei, Germaniei și Italiei i-au remis-o la 31 Martie 1913, subsemnatul ministru de externe am onoare a Vă informa, că guvernul imperial apreciind binefacerile păcii, nu au stat la îndoială a primi mediațiunea amicală a guvernelor lor în vedere de-a pune capăt războiului ce există între împărăția otomană și statele balcanice. Călăuzit de aceleași dispoziții pacifice, guvernul imperial primește în totalul lor bazele preliminare propuse în sus zisa comunicațiune și lasă în seama puterilor ceace este de trebuință pentru restabilirea păcii.

Noutăți.

Nou arhiepiscop al Vienei — după cum aflăm a fost numit de, către Maiestatea Sa, abatele din Klosterneuburg *Piffi Friederik*.

Convertirea episcopului ortodox din Ierusalim. Episcopul sirian ortodox din Ierusalim a trecut la religiunea catolică. Mărturisirea credinții a făcut-o înaintea patriarhului din Ierusalim *Rahmani* din partea căruia a fost numit vicar al Ierusalimului. Se sperează, că prin convertirea episcopului mulți dintre ortodoxii din Ierusalim vor urma exemplul fostului lor episcop și se vor reîntoarce în sinul bisericii catolice.

Schimbări în clerul diecezei de Lugoj. Onoratul *Mihail Morar* a fost dispus de administrator parohial la *Coșteulmare* Onoratul *Romul Crișan* administrator parohial în Castău a fost denumit de *arhivar protocolist* în Cancelaria diecezană și de *bibliotecar diecezan*. Rev. *Ioan Cizmaș* candidat de preot a fost denumit de practicant în cancelaria diecezană. Onoratul *Ioan Velicea* preot neohirotonit, au fost dispus de administrator parohial la Castău din districtul Cudșirului.

Elevii gimnazului nostru și institutului pedagogic au început Joi d. a. exercițiile spirituale, în vederea împărtășirii cu sf. taine, înaintea sărbătorilor Invierii. Meditațiile le-a ținut Cl. Dr. *Ioan Coltor* prof. sem și catechet al institutului pedagogic. Eri. Vineri, elevii au azistat la liturgia presfințitelor, iar după amiaz, după ce au ascultat meditația a treia, s'a început ascultarea mărturisirilor. Elevii s'au cuminecat azi, în catedrală, în biserica parohială, în capela din seminarul teologic și aceea din internatul vancean de băeți.

Inmormântarea regelui Greciei. Cu mare pompă au fost înmormântate rămășițele pământești ale nefericitului rege George în grădina castelului său de vară dela Tatoi. Deja înainte de începerea serviciului funebral îndeplinit de 60 arhiepiscopi și episcopi o mulțime imensă de lume s'a adunat înaintea catedralei din Atena spre a privi tristul convoiu. Înainte erau trupe militare după cari urma musica militară din Corfu, apoi oficerii statului major în frunte cu un general. După aceștia se aducea stindardul independinții ce se pastrează în claustrul s. Laura. Oficerii purtau decorațiunile repausatului rege. Sierul așezat pe bază de tun era dus de marinari lângă cari mergeau oficerii de gardă. După sieriu era adus calul iubit al regelui. După acea *Constantin* fiul-regele, principii familiei regale și persoanele princiare din străinătate, apoi trăsurile de curte în cari se aflau regina *Olga*, marea principesă *Maria*, principesele *Maria* și *Elena*. După cari urmau membrii guvernului, președintele Camerei, corpul diplomatic, reprezentanții clerului și poporul din străinătate. Convoiu a fost în urmă încheiat cu trupe militare. 101 bubuituri de tun a anunțat lumii adunate și întreg poporul grec sfârșitul ceremoniei funebrele și înmormântarea regelui său. A doua zi s'au celebrat requiemuri în toate bisericile din țară. La requiemul celebrat în biserica grecească din Viena ca reprezentant al Monarhului nostru, a

luat parte principele *Carol Francisc Iosif*. Numărate au fost cununile cari au împodobit sieriu regelui repausat în mod atât de tragic trimise aproape a tuturor domnitorilor europeni și străini.

Moartea eroică a unei călugărițe. Tinera *Maria Zigarez* s'a dedicat vieții de călugăriță, încă dela vârsta de 15 ani. A intrat în ordul surorilor de caritate, unde a servit interval de 17 ani, luând numele monahal de *Adela*. Mai în urmă a servit spitalul unei garnisoane militare (a XVI-a) în secția bolnavilor contagioși. Nobila călugăriță s'a infectat dela un bolnav și a murit în aceeași zi. Autoritatea militară i-a aranjat funerarii militare, dându-i onorurile ce i-se cuvin unui general. Sora *Adela* va fi înmormântată ca un soldat viteaz, ce a căzut la postul datoriei, cu moarte eroică.

Anglia și catolicismul. Pastorală mai nouă a arhiepiscopului din Liverpool comunică starea catolicismului în Anglia. În diecesa sa numărul catolicilor în 10 ani s'a sporit cu 38 mii suflete ridicându-se dela 334.000 la 372.000. Din acest spor 10 mii suflete au fost convertite.

De altă parte, până când în Anglia peste tot după 1000 suflete se vin 24 nașteri, în Liverpool se vin de două ori atâta, adică 48 nașteri după 1000 suflete. Ascultarea liturgiei în decurs de 10 ani dela 162 mii s'a ridicat la 189 mii, iar ascultarea însăratului dela 35 mii la 42 mii. Împlinirea preceptului pascal, de a se mărturisi și cumineca a fost îndeplinită în 1902 de 165.000, pe când în 1912 au împlinit aceasta poruncă 198, mii. Din 74.000 obligați de școală în 1902 cu escepțiunea alor 2500 toți ceilalți au cercetat școlile catolice, pe când în 1912 din 80.000 obligați de școală, numai 2200 au cercetat școli străine.

Iniințarea unei societăți nouă. Cetim, că în Oradea-mare s'a iniințat cel mai nou și mai curios club, societatea oamenilor de greutate: 100 kilograme. Președintele clubului apasă nu mai puțin ca 200 chlgr. Dintre membrii se remarcă cu greutate dela 100—115 chlgr.

Conform unui conclud, în societate vor fi primiți și bărbați cu greutate dela 90—95 chlgr. dar cu condiția că în decurs de 3 luni să ajungă la sută, almintrea vor fi eschiși din societate.

Invitare. Despărțământul Turda al reuniunii învățătorilor greco-catolici de Alba-Iulia și Făgăraș invită la „Petrecerea împreună cu teatru“, ce se va aranja, Marți a 3-a zi de ss. Paști, la 29 Aprilie st. n. a. c în ambele sale de propunere ale școlii gr. cat. din Ceanul-deșert, cu ocașiunea adunării de primăvară a reuniunii învățătorilor din despărțământul sus numit.

Sirolin

„Roche“

Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație.

In morburi de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloză copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culti.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Dacă moartea așa de tare nimicește frumseța trupului, păcatul necurăției, căderea morală, de o sută de ori întină mai tare frumseța sufletului. Înaintea lui Dumnezeu proprie nici nu este altă uriciune, decât a păcatului. Și dacă sufletul va rămânea în uriciunea aceasta până la moarte, va auzi în ziua judecării cuvintele groaznice: „Dute dela mine blăstămatele... Unde? „In focul cel de veci.“

A muri. Doamne ce cuvânt îngrozitor! Mulți nu voiesc nici să audă cuvântul acest întunecat. E fapt, că moartea e cea mai amară dintre toate nefericirile din lume. Moartea înseamnă despărțire de părinți, frați, prietini, de satul ori orașul în care am crescut, de bani, de avere, cu un cuvânt de viață și de toate plăcerile ei. Pentru cel credincios însă, moartea e poarta prin care intră la viața de veci. Moartea crudă ne desparte de toate, nu ne poate însă despărți de Dumnezeu.

Ce nu poate îndeplini moartea, o îndeplinește păcatul, care deja în lumea aceasta îl desparte de Dumnezeu. Și precând moartea îl împacă cu Dumnezeu, pre cel păcătos îl aruncă în abisul chinurilor eterne. Pre poarta locului de suferințe sunt scrise cuvintele: Lăsați ori-ce speranță! Și dacă cugetăm, că pentru-ce abzie păcătoși de fericirea vecinică, atunci înțelegem, că Dumnezeu numai cu osinda iadului poate pedepsi pe disprețuitorii vieții fericite neperitoare.

Condamnarea e pedeapsa cea mai mare a necurăției. dar nu e singură.

Urmările ei sunt multe. Intre toate păcatele ea ocupă loc deosebit; iar în ce privește urmările și răsbunările ei, e o adevărată zestre a Pandorei. Nu ai auzit despre legenda Pandorei? Legenda aceasta o aflăm la toate popoarele vechi, deși nu sub numele acesta.

Epimethu a fost nefericitul, care numai după-ce a lucrat și-a tras seamă de fapta sa, de aici și-a primit și numele. El a a vătămât pe zei și din pedeapsă a trebuit să ia de soție pe Pandora. Fata aceasta era de toată frumseța, dar când și-a adus zestreă deschizând lădița de aur, îndată au eșit din ea: durerea, morburile și suferințele și au cuprins întreg pământul. Numai un singur rău — cunoașterea viitorului — a rămas închis pe fundul lădiței, căci dacă și aceasta ar fi scăpat între oameni, atunci ei nici copilărie fericită n'ar avea.

Legenda Pandorei e tradiția alterată a căderii în păcat și a răutății lui. Necurăția e adevărata cutie a Pandorei, căci din ea se lăse în lume: sclăvia, morb, suferințe, mișerie, blăstăm și osândă vecinică.

Necurăția e unul din cele șapte păcate capitali, e blăstemul omenimei. Precum virtutea e sănătatea vieții morale, așa e sensualismul boala vieții morale. Dacă e nefericit morbosul, de mii de ori e mai nenorocit sclavul păcatului acestuia. Necurăția îi răpește liniștea conștiinței și a sufletului, îi nimicește întreagă viața morală, îi zrobeste sănătatea trupului, puterile sufletului, infectează familiile și popoarele, înveninează și nefericește copii și plutește ca blăstăm asupra generațiilor întregi. Sensualismul e un monstru temporal, care aduce pierdere eternă pentru omenime. Stațiunile ultime-i sunt: spitalele, temnițele, casele de nebuni, iadul. Dacă s'ar asocia toate celelalte păcate, nu ar putea strica atâta omenimei ca sensualismul.

11. Servitute mai urâtă decât sclăvia.

Libertate, cuvânt fermecător! Cât sânge s'a vărsat pentru câștigarea ta; cum tresare inima tinărului, când vorbește despre tine, cum se însuflește când cetește despre luptele de eliberare ale poporului său! La numele tău se ridică milioane de brațe nervoase, gata de luptă.

În bunurile noastre ideale un loc de frunte i-se cuvine libertății. Chiar și plantele și animalele iubesc mai mult natura liberă, aici se simțesc bine, cum să n'o doarească dară omul, când singur el e capabil de libertate între toate celelalte făpturi ale pământului.

Dar ce e libertatea? Te-ai cugetat vreodată la însămnătatea acestui cuvânt? Cine are libertate în sufletul omului: mintea, voința ori amândouă?

Sunt unii învățați, cari în aceea văd adevărata știință, că toate le răstoarnă; acești oameni zic apoi, că mintea e liberă, iar voința nu, căci ea stă sub puterea unei necesități. Adevărată să fie părerea aceasta?

Obiectul minții e realitatea, adevărul. De două-ori doi e patru. Oare silită e mintea să primească adevărul acesta? Nu va fi mâne de două-ori doi trei; iar poimâne de două-ori doi cinci? Suntem noi liberi să primim adevărul dacă voim, dacă nu ni pe plac să nu-l primim? Eu cred că mintea trebuie să se plece înaintea adevărului, altcum se neagă pe sine însuși. „Intregul e mai mare decât părțile lui“, „nimic nu se întâmplă fără cauză“; are mintea libertate cu privire la adevărurile aceste? Poate mintea să mărturisesească chiar contrariul? Cine ar spune așa ceva, fără îndoială că ar fi demn de casa de nebuni. Mintea — din nou o spun — nu e stăpâna adevărului, ci servitoarea lui; mintea trebuie să se plece înaintea adevărului.

Când vorbim despre libertate, trebuie să ne cugetăm numai la voință. Nu vreau să dovedesc pre lung tema aceasta, mă restrâng la un singur lucru: la conștiința ta. Spune-mi poți acum să pui cartea deoparte și să nu o mai citești? Sigur că o poți face! Dacă voiești, nu-i așa că poți să mergi la plimbare, ori să stai acasă? Ai în buzunar zece coroane, poți să-ți cumperi cărți, ori să le dai la un sărac. Așadară stă totdeauna în puterea ta, să faci ori să nu faci un lucru, să alegi între mai multe lucruri posibile, — sau cu alte cuvinte voința se bucură de libertate.

Trebuie să fii încă cu băgare de seamă, ca să nu confunzi libertatea cu independința. Omul e liber, dar nici decum nu e independent, sau cu alte cuvinte libertatea are o mul-

țime de bariere, de îngrădituri, ce o restring. Atârni dela anutimp, iarna nu poți umbla cu pălărie de paie și în haină subțire de vară. Ești dependent de locuință, de bucătar, de familia ta, de profesori cari te instruiază și de alte multe lucruri. În rândul prim și mai întâiu atârni dela Dumnezeu și dela legile Lui, însă chiar și el respectează privilegiul libertății dat omului, întrucât nu folosește silă, forță nici față de omul care se împotrivește Lui. Dar a te întoarce contra voinții lui Dumnezeu nu însămnează a avea libertate, ci a abuza de darul dumnezeesc al libertății.

Se opune libertății servitutea și speția ei cea mai infamă: sclăvia.

Oamenii din zilele noastre trăiesc în aceea convingere înălțătoare, că servitutea și cu atât mai vârtos sclăvia, demult sunt șterse de pe fața pământului. Precând, Doamne mulți oameni sunt prin satele și orașele noastre, cari gem sub jugul celei mai urâte sclăvii!

Tiranul fără milă și sălbatic, care apleacă sub jugul sclăviei pre tinerii și fetele veacului modern e: sensualismul. Nici nu se cade să vorbească de libertate, unul care e sclavul păcatului necurăției.

Lucrul trebuie să se înțeleagă așa, că pofta disordinată spre plăcerile trupesti, sau ca alt cuvânt concupiscința, o aflăm în fiecare om, ca o pedeapsă și urmare a păcatului strămoșesc. Aplicarea aceasta spre păcat o putem asemăna cu un animal sălbatic ce doarme. Dacă nu trezim animalul, putem merge pe lângă el fără nici o teamă. E de ajuns însă o signură lucrare necurăată, fie săvârșită și numai cu cugetul și animalul din om s'a trezit. Goethe, care a avut mare esperință în astfel de lucruri, scrie: La săvârșirea păcatului celui dintâiu al necurăției ești liber, la al doilea ai căzut în sclăvie. E lucru cert, că aplicările rele prin păcat se întăresc în măsură mare.

Precum concupiscința e urmarea păcatului străbun, astfel fiecare păcat de al trupului, influențează asupra aplicărilor păcătoase cu puterea unui alt păcat strămoșesc. Înaintea de comitere a celui dintâiu păcat sensual, avem o soarte încă destul de ușoară; scântea se poate stinge ușor, astfel și poftele ușor le învingem. Când casa e învăluită toată în flăcări, puțin mai putem ajuta; dacă ne-a cuprins flăcările sensualismului, om să fie, care să le mai poată stinge.

(Va urma)

Presa mare putere.

(Continuare).

Lucrurile desfășurate până acuma au fost atribuite din parte-ne presei dominante nu absolut întregii presei moderne. Prin ce am recunoscut implicit, și ne bucurăm acum a s'o spunem și explicit, că există un grup ales de junale și jurnaliști respectabili, pentru cari deprinderea profesiunii nu e afacere de bani sau ceva și mai rău, ci un apostolat. Acestia sunt ostașii nobili ai adevărului, cavalerii idealului, eroii jertfei, cari nu-și precupețesc peana, ci o socotesc de-o armă, pusă lor în mână de Providință, pentru a apăra cu ea marile principii ale civilizației creștine.

Adevărat, că condiția lor din mai multe motive nu e ușoară.

Fără propagandă sau tiragiu mare nu avem nici bază materială solidă, nici influență hotărâtoare asupra publicului, nici putință de-a pune zăgaz potopirei jurnalelor perverse, nici în consecință stabilitatea și extinderea adevărului în fața erorilor, a bihelui în fața răului. Dar spre ași câștiga o lățire discretă, trebuie să susținem cu succes concurența adversarilor, pe cari i-am văzut deja cu ce mijloace caută să ațite apetitul și să-și câștige favorul publicului.

Iar aci ni-se înfățișează o alternativă dureroasă: sau să cedăm cel puțin în parte, așa numitei concurențe fie în articoli, fie în cronică, fie în inserate, sau să ne vedem expuși primejdiei de-a tânji, pe când adversari înoată în abundență, și astfel să pierdem în mare parte chiar ținta misiunii proprii. Să știe, că în practică alternativa nu e totdeauna așa de rigidă cum am exprimat-o, căci admite anume gradații; altcum ar fi mai bine să asvârlim peana, decât să-o desonorăm cu transacții și conivență culpabilă. Dar spinele e tot spine și cel ce are de furcă cu el, știe cât de tare împunge.

Pe lângă aceea, o cauză aduce cu sine alta. Lățirea limitată a jurnalelor bune, nu numai că le punem în o condiție tehnică inferioară față de adversari, și reține publicul mare, care dorește promptitudine și varietate de lucruri nouă și curioase; dar le înhamă cu sila la carul lor, făcându-le să scoată știri și informații din acelaș izvor nesigur, sau ceea ce e și mai rău, să le reproducă de pe coloanele lor când deja sunt învechite, căci toți știu că jurnalul îmbătrânește în o zi.

Să se adaogă că un ziar lipsit de cetitori și așadar lipsit de bani, e eo ipso lipsit și de condee, și astfel în zbuciumul luptei zilnice nu poate îndestuli exigențele publicului, nu poate evita imperfecțiunile, defectele, lacunele și greșelile, cari toate a-bună seamă nu servă spre recomandarea lui; și atunci va fi având o idee clară ce grea e azi condiția jurnaliștilor conștiențioși și a ziarelor nemercantile. Chiar de aceea e așa de restrâns numărul lor și sfera activității lor, în fața adversarilor.

Despre ce nu e nevoie să mai dăm dovezi, fiind destul să revocăm în memorie tot ce-am expus în cursul acestui studiu.

Au doară principiul suprem, căruia se închină presa dominantă, nu e eminentement materialist? Nu e pofta banului ce-o împinge să se arete așa de servilă și prevenientă față de egoismul singuraticilor, așa de indulgentă față de instinctele josnice ale publicului corupt, pentru a trage profit cât mai mare? Nu e cu un cuvânt jurnalismul modern o ramură viguroasă a plănteii aceleia veninoase, care se chiamă capitalism?

Or capitalismul nu cunoaște alt ideal economic decât câștigul; intenția sa finală nefiind satisfacerea trebuințelor proprii și ale altora, ci sporirea capitalului; nefiind omul cu trebuințele sale, ci antreprenorul cu câștigul său. Iar antreprenorul nu poate grijii decât de desfacerea marfei, fără a căuta dacă e folositoare sau stricăcioasă, dacă ajunge la destinație sau se perde în drum.

Îngrijirea de câștig și numai de câștig schimbă pe antreprenor în comerciant, împărțându-i toate însușirile, cari în vechime erau socotite de rușinoase pentru o profe-

siune oarecare: reclama zgomotoasă, vânzare de mușterii, concurență mișească. Nu se are deci în vedere bunătatea și desăvârșirea lucrului, ci numai profitul mai mare; puțin împoartă calitatea marfei, în care se investește capitalul; dacă e bumbac sau mătăsă, porcelan sau gunoiu artificial, obiecte de devoțiune sau pornografie, produse genuine sau surrogate. Dar ceea ce importă mai ales, este să multiplici câștigurile mărunte cu marfă ieftină pentru vânzarea en-gros.

Spre acest scop servă axiomele bursei moderne: Onoarea stă în solvabilitate. Cine îmi iea banul, îmi iea onoarea. Cu precepte de morală nu se construiesc căi ferate. A vinde haine, fruct sau trupuri omenești, e acelaș negoț.

Și fiindcă acestor reguli ale capitalismului stăpânitor se supun cel puțin nouă din zece părți ale ziarelor mai puternice și mai răspândite, nu încapă îndoială că relele deplânse de noi în aceste pagini constituie regula generală, căreia nu i-se pot opune ziarele scutite de molipsirea generală, ca o excepție fericită,

Cine dorește contraprobă evidentă, examinează pe rând jurnalele ce le trec prin mâinile tuturor, ce se află prin salele de întruniri publice, prin chioscuri, se cetesc în trenuri și deee de hături pe cele ce n'au păcatele aci înșirate. Ar rămâne în mână cu un pumn de muște.

Altă cale de a dovedi pesimismul nostru aparent este faptul, că jidovismul are stăpânie suverană asupra presei contimporane fiind, cum toți știu, creatoriul, ziditoriul și arbitrul capitalismului modern.

Toate agențiile mari telegrafice, adecă întregul serviciu telegrafic al presei, ce constituie așa numita „Urprese“, e în mâna jidovilor.

Jidov este regele englez al telegrafului Herbert de Reuter, care furnizează știri pentru circa 5000 de jurnale; jidov este fondatorul agenției telegrafice germane Wolff cu erezii săi; jidovească e agenția din Pesta și în mare parte cea din Viena; jidovești „Associated Press“ din New-York, agenția Havas din Paris, agenția Stefani din Roma.

(Va urma).

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *Pișcari*. Cu abon. trimis în 7/3 a. c. s'a plătit adresa Nr. 1783; ca să fie mai scurt însă răspunsul, nu am pus și numele DV.— Cred, că suntem lămuriti. — *Zăbrani* pe pătrarul prim din 1913. — *Secărâmb* pe 1913. — *I. N. Oláhlapos* pe 2 luni din quartalul al doilea 1913. — *V. M. Orade* pe lunile Ianuar—Septembrie din 1910. — *Dr. I. N. Gherla* pe quartalul al 2-lea 1913. *Istrău* pe sem. 2-lea 1907 și întreg an 1908. — *Beiuș, Casina rom.* pe 1913 sem. 1-u. — *Sintea* pe pătrarul prim din 1913.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin-Gruiția.**

Sculptor român.

In atelierul firmei

Ion și Aurel Cotîrlă

sculptori tâmplari și auritori în Oravița română (Oráviczafalu Krasószörény megye).

Premiați cu medalii și diplome dela expozițiile: București, Sibiu, Panciova și Lugoj. Să lucrează: Iconostase (temple), tronuri, jeturi, ripide, chivote etc. adecă întreg aranjamentul bisericesc, în ori ce stil, l'a dorință și în bizantin cu motive românești și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare, nu se cere înainte nici un ban până după predarea lucrului: un favor, ce dela străini nu să poate avea. La cerere servesc cu atestato dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte redusă, să se ceară de probă desemnuri.

Rog binevoitorul sprijin Românesc.

(112) 18—25

Restaurantul Wachsmann:

Mâncări alese și bine pregătite.

Vinuri gustoase și ieftine.

Prânzișorul zona 20 fileri.

Abonament lunar ieftin.

□

La cerere trimite acasă:

Vin de masă: litru dela 1—1'60 cor.

Bere „Bock“: duplă Mărțișor, sticla 40 fil.

„Trei stejari“: deschisă, sticla 36 fil.

Apa „Lidya“: sticla 8—12 fileri.

(24) 2—?

PICURII DE STOMAC
ai lui BRÁDY

mai înainte, „Picurii de Mariacell“ s'au dovedit de 30 ani încoace de un medicament neapărat trebuincos în fiecare casă. Picurii aceștia au un efect neasămănat de bun la perturbațiunile mistuiri de orice speție la amețeli, arsuri de stomac, constipație, dureri de cap și destomac, greață, insomnie, colica, anemie (lipsa de sânge), gălbineala șcl.

Se pot căpăta în fiecare apotecă. O sticlă costă 1'60 cor., mică — 90 fil., 6 sticle 5'40 cor., 3 sticle mari 4'80 cor., ce se trimit franco, dacă prețul lor se anticipă la

Apoteca lui C. BRÁDY la „König von Ungarn“ în Viena, I. Fleischmarkt 2. Depot 5.

Să se aibă grijă la marca cu tipul Maicei dela Mariacell, împachetarea în carton roză și iscălitura de pe tipul clișei de aci.

(5) 13—25

Poftiți și cereți fără amânare pe o cartă postală

gratuit
cel mai nou

Mare Catalog ilustrat,

apărut de curând, despre vițele altuite și vinurile escelente de pe ținutul Eriu-lui, carele se expedează îndată și ori și cui. Comandele să se adreseze la primele și cele mai de renume pepiniere pentru prăsirea mlădițelor și vițelor de viie altuite de pe Eriu, ale lui

GYÓRGYEVICH și LAKATOS

mari proprietari de vii

în Székelyhid [Biharmegye.]

[108] 3—3

Viță americană altoită

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți, furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

Serviciu conștiincios. Soiuri garantate.
FR. CASPARI

[Nagyküküllő vm.] Mediaș—Medgyes.
Catalog se trimite la cerere gratis și franco.

În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel, că înainte de a face comanda, oricine poate cere informații în scris sau verbal de la d-nii proprietari, cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere, ce o pot avea în firma de mai sus.

[12] 8-?

Udatul în pat!

Se poate opri la moment!

Deslușiri dă gratuit, dacă i-se comunică datele etății și sexului: **Georg Pfaller** în Nürnberg K. 44 [Bavaria].

(9) 10-52

Dela 1878!

S'a dovedit pretotindinea de renume, de obște plăcut și mai presus de orice medicament de casă

VERITABILA ALIFIE-CENTIFOLIA

(mainainte așa numita aliife miraculoasă)

Puterea și Efectul ei

Impiedecă și oprește inveninarea sângelui. Face de prisos operațiile. Foloșește la femeii, cari lăptează, la pornirea laptelui și împotriva împetirii peptului. Are un efect vindecător escelent și sigur la orbanț și totfelul de leziuni hronice, la răniri, inflamație de picioare, la cari de os, la răniri de sabie, împunsături, răni de împușcături, la tăieturi și zdruncinări; apoi la înlăturarea din corp a obiectelor străine, cum sunt sticla, țandurile, prav, alice, spini șcl.; la totfelul de umflături, răni, carbuncul, exemă, cancer, parasiți, putrefacții, rosuri de încălțăminte, la tot felul de arsuri, la părți de membre înghetate, la leziuni provenite din zăcut îndelungat, la inflamații de grumazi, buboae, curgeri de urechi, abscese etc.

Comande sub două cutii nu se efeptuesc. Spedarea se face prin rambursă, sau pe lângă trimiterea anticipativă a prețului. Două cutii costă 3'60 Kor. La comande mai mari se acordă un scăzământ însemnat de preț.

În Budapest se pot comanda dela Apoteca **Török Jozsef** și în cele mai multe spiterii. En gros se află la **Thalmayer și Seitz, Erezii Kochmeister** și în drogueria **Fraților Radanovits** din Budapest. Unde lipsește deposit, acolo să comandă dela:

A. THIERRY. Apotecă la **Ângerul păzitor în PREGRADA** (lângă Rohits-Sauerbrunn).

(21) 2-25

La **Librăria Seminarială din Blaj** se află de vânzare

„**Monografia comunei Sâniosif**”

de **preotul Stef. Buzila.** Opu
are **358 pagini.** Prețul **2 cor.**
80 fil. plus porto **30 fil.**

[15] 5-5

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.** — Prețul freat **2'20 cor.**

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

— SIBIIU —

Strada Cisnădiei 1-5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. **avantajii deosebite**) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. șoperale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 K. 5,275,798'23
Capitale asigurate pe viață achitate 5,146,556'36
Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,768,744'—
} viață „ 10,981,822'—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492'—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în **serviciul institutului.**

(18) 18-?

In atențiunea Onoraților Preoți!

Vinul de care aveți lipsă pentru sfințele Paști, Vă rog a-l procura exclusiv numai dela proprietarul de vii,

Petru Benea din (Șiria) Világos
comitatul Aradului

căci e Român și Vă trimite numai

vinuri bune de deal

pentru a căror manipulare curată e distins cu medalie de argint. Expediază în butoaie de împrumut pe timp de 2 luni, pe lângă următoarele prețuri:

Vinuri vechi: Rizling 86 fil.; alb desert 825 fil.; Roșu de Ménes 100 fil.

Vinuri noi: Rizling 68 fil.; Șiller 66 fil.; alb de masă 64 fileri.

Prețurile sunt semnate după litru. Să expediază dela 50 litri în sus în butoaie; iar în jos în sticle. Sticlele nu să dau împrumut, ci să compută în bani, luându-se în rambursă deodată cu prețul vinului.

(22) 6-14